

Színházi vendégjárás

A SZABADKAIK BEMUTATÓJA. Lázad az ember, mert elnyomorítja a társadalom, kesztyűt dob a hazug morálnak, a nyárspolgáriságnak. Ahogyan lázad és amiképpen a „kesztyűt dobja”, nyírs indulatokkal, tajtékos haraggal, a gatlások alól freudi ösztönök fölszabadítva — ez lényegében a két világháború közötti Németországban érzékeny talajhoz jutott művészeti stílusirányának, az expresszionizmusnak, lényegre csontosított, ambiciójára. Az expresszionizmus (hajlásából virágzott ki Brecht művészeté vagy Erwin Piscator totális színháza) jellegzetes, markáns önkifejlődése a dráma, illetve a színház. S a század első évtizedeinek hányatott sorsú hazánkban, Remenyik Zsigmond, tehetségesen mondja föl ezt a lelkét a Blöse úrkról szóló tragikomédiában — amit a Szabadkai Népszínház magyar tagozata hozott el hétfő este a szegedi Kisszínházba.

Blöse úr a világháborút kiszenvető, illetve előkészítő Németország északi kikötővárosának jellegzetes polgára (tehenészettulajdonos), mindenkinél tartozik, s ebben a vége-hossza nincs kötöttségben előbb meghibban, Don Quijoténak képzelet magát, aztán a dolgok természetesen folyamánnyaképpen elpusztul. Vagyis a hitel, a fizetési képesség, a groteszk (már akkor abszurd!) játéka az értelmezhető a Blöse úr mindenkinél tartozik. Olyan tipikus tartozékokkal, mint az író megismeréséről, a helyszínek sokaságát összezsúfoló és dokumentációkkal megspékelő színpad, az elmaradhatatlan folyosóval, vagy a szertartásos szmokingban megjelenő hitelezőkkel, akik akár Brecht Szezsuan jóemberéből léptek volna ki a könyörtelenség és kíméletlen végrehajtás földi istenálarcaiban. Ifj. Szabó István rendezése mozgalmas és stílusismerő, a szegedi vendégművész, Gyarmathy Agnes díszletei és jelmezei pedig fantáziával — artizán tagoltsággal, illetve merész vonalakkal, harsány színekkel — játszanak alá. (Aki nem látta az előadást, stílusban olyasmit képzeljenek el, mint Krleza Golgotája volt évekkel ezelőtt Szegeden, s amit a szabadkaiak is bemutattak.) A címszerepben láttat Baráncs Zoltán deklamatív szövegmondása némileg alapteljesnek, idegennek hatott ebben a színpadkörnyezetben. Találód, jeles szerepértelmezés viszont a Rudit életre keltő Koricza Miklósa, az író megismeréséről (és a temetkezési vállalkozó fasizta diktatóri alfürökkel kihagyó) Árok Ferencé, továbbá Blösené jelmezében Karna Margitté és a hitelező: Salamon Sándoré, Godányi Zoltáné, Csehe Gusztáv, Santa P., Lajosé.

LENGYELEK AZ ALARCOSBÁLBAN. Rossz nyelvek szerint az operapremiereket mindössze annyi különbözteti meg a följújtásoktól, hogy több próbával készítik elő. S minthogy az Alarcosbál is kibőjtölte a maga szűk esztendőit színházunk repertoárján, idén időszerűnek mondható följújtása a bemutatók izgalmaért — és sajnos, a följújtások lassacskán megszokott szűkségét hozta. Pedig lengyel vendégművészek siettek segítségül: a karmester Edwin Kowalski és Barbara Zagorzanka (Amélia) Poznańból, Josef Wegrzyn (Richard gróf) Varsóból.

Barbara Zagorzanka jelenléte nyivőrejtő szopránja az est kellemes pillanataival ajándékozta meg a publikumot, s a fölső regiszterekben látványosan szárnyalt Josef Wegrzyn tenorja is, mely ugyanakkor gyakorta eltűnődött az együttesekben, s

váltakozó sikerrel szolgáltatta meg a parádés áriákat. Edwin Kowalskinak néhol szokatlan tempóinál kiütöközt az összeszokottság (egyéb-ként természetes) hiánya. Ráadásul a szegedi színház erőviszonyainak ismeretében némi meglepetéssel szolgált a szereposztás is. Fiatalok léptek színpadra — ahogyan mondanak szokás, a jövő ígéretei —, ám közülük a fontosabb szerepekben pillanatnyilag csak Gortva Irén Ulrikája képviseli azt a színvonalat, melynek alámérészkedni, „nemzetközi előadásban”, erősen vitatható vállalkozás. Elképzelték persze, hogy akár a René Vághelyi Gábornak, akár az Oszkár Vámosy Évának előbb-utóbbi testre szabott, hálás szereppé érik, erről az estéről azonban jobbára kialakulatlan és elfáradt hangok benyomásával távozott a közönség.

Nikolényi István

Megemlékezés Doby Gézáról

Száz évvel ezelőtt, 1877-ben született Doby Géza professzor, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem első rektora. Az évfordulóról szerdán az egyetemen rendezett ünnepségen emlékeztek meg. Mikecz István egyetemi tanár, rektorhelyettes megnyitotta után Soós Gábor mezőgazdasági és élelmiszerügyi minisztériumi államtitkár emlékezett meg a tudósról, aki egyike volt az egyetemi

szintű agrár-felsőoktatás megteremtőjének. Az ünnepség után tartották meg az agrártudományi egyetem nyilvános tanácsulását. Ezen dr. Slavko Borovjevic professzort, a jugoszláviai úvidéki egyetem tanszékvezető tanárát és dr. Herbert Franz professzort, a bécsi mezőgazdasági egyetem nyugalmazott rendes tanárát a mezőgazdasági tudományok tiszteletbeli doktorává avatták.

A Volán és a csúcsforgalom

A Volán elsősorban a jegylovétel alapján tudja pontosan, az igényeknek megfelelően megszervezni a kényelmes utazást, a karácsonyi csúcsforgalom zavaraitan lebonyolítását. Eppen ezért kéri az utasokat a mellobbi jegyváltásra. Gyors kiszolgálásukra minden állomáson, buszpályaudvaron megerősítették az elővételi pénztárakat, s a Volán Tourist hálózatán kívül felkérték a jegyárutásra az idegenforgalmi utazási irodákat is.

A tapasztalatok alapján országsszerte körülbelül kétezer mentesítő buszjáratot terveznek, a legforgalmasabb vonalakon szükség szerint akár négy-öt kisegítő buszt is indítanak a menetrendszerű járatokon felül.

Doktoravató közgyűlés az ELTE-n

Doktoravató közgyűlést tartottak szerdán az Eötvös Loránd Tudományegyetem aulájában. Részt vett az ünnepségen Trautmann Rezső, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának helyettes elnöke és Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes. Ádám György rektor bejelentette: a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa határozata alapján Sub auspiciis rei publicae popularis kitüntetéssel doktorrá avatja Babai László matematikus és Pál Jenő matematika-fizika szakos tanárt, akik tanulmányaikat végig kitűnő eredménnyel végezték.

Kubovics Imre professzor, a természettudományi kar dékánja méltatta a doktorjelöltek pályafutását, majd a

két kitüntetett ismertette doktori értekezésének tézisait, s letette az esküt. Trautmann Rezső ünnepi beszédében hangsúlyozta: jogos büszkeséggel állítjuk, hogy hazánkban a műveltség már nem a kevesek kiváltsága, hanem milliók közkincse. Következik az oktatáspolitikánk szocialista jellegéből, egész oktatási rendszerünk demokratizmusából, amely mind az egyénben, mind a társadalom egészében rétegekben rejlő képességeket megalapozza és kibontakoztatja.

E gondolatokkal adta át dr. Babai Lászlónak és dr. Pál Jenőnek a Magyar Népköztársaság címerével díszített aranygyűrűket. (MTI)

Kiállítási napló

Alkotóműhelyek, szakkörök

A MŰHELYJELLEG kapcsolja össze Novák András sajtóházbéli kamaratársait és Melocco Miklósnak a petőfitelepi klubkönyvtárban rendezett kiállítását. A szegedi városi tanács két évvel ezelőtt írt ki meghívásos pályázatot a városi pártbizottság tanácskozástermébe készítenő nagyméretű pannó megvalósítására. A fölkerített kilenc képművész közül nyolc készített terveket, elképzeléseket, melyek közül négyen vehettek részt a második fordulónak. A pályázat nyertesének, Novák Andrásnak alkotását november első felében avatták fel. A Sajtóház ez évi utolsó kiállításán a művész azokat a vázlatokat, ötleteket, terveket mutatja be, melyek a pannó megszületésének művészi útját jelzik. Az első akvarellötletétől a május elsejei felvonulás típusainak rajzi megvalósításán át a színelvű vázlatokig sokféle ötletet, a műhelymunka megannyi stádiumát felvonultatja az alkotó. Hétfőn este művészek és szocialista brigádtagok beszélgettek, vitáztak a kiállított munkák kapcsán a murális alkotások tartalmi és formai megvalósításáról, a város megújuló tevékenységének lehetőségeiről és eredményeiről. Novák András műhelykiállítás nagyszerű példa arra, hogy az alkotó mennyi küzdelem, kísérletezés és vívódás árán szüli meg műveit.

Melocco Miklós két szellemes és nagyvonalú ötletének variációit mutatja be a pe-

Az öregek sorsa

Sok szó esik az utóbbi időben — lapunkban is — az idős emberek szociális ellátásáról, a biztonságos öregkor megteremtésének lehetőségéről. A téma napirenden van a tanácsoknál, a népfőntónál, a szakszervezetnél, a Vöröskeresztnél és egyre többen gondolnak a vállalatok saját nyugdíjsaikkra is. Mindez a társadalmi lelkiismeret ébredését jelzi, akár az, hogy a tudomány művelői is foglalkoznak — saját módszereikkel — az idős emberek sorsával. Legutóbb a SZAB orvostudományi szakbizottságának ülésén dr. Zalányi Sámuel, egyetemi tanár tartott előadást a Csongrád megyében élő idős emberek helyzetéről.

Tanyán, magányosan

A megyében jelenleg 104 ezren érték el a nyugdíjkorhatárt, illetve túl is haladták. Érdekes, hogy Szegeden a korösszetétel eltér a többi kisebb városétól, községtől, itt a munkaképes korú lakosság aránya nagyobb. Mindez az iparosodással magyarázható. Sok azonban a tanyán élő idős emberek száma: 20 ezer. Az pedig külön aggasztó, és jelzi a további teendőket, közülük hétézren teljesen egyedül, magukra hagyottan élnek.

A 60—65 éven felülieknek nemcsak életkörülményeik,

anyagi helyzetük is eltérő. Különösen azokra kellene több figyelmet szentelni, akik semmiféle állami ellátásban — nyugdíjban, rendszeres segélyben — nem részesülnek. Ezt a 16 ezer 500 embert bizonyára hozzátartozóik látják el. Hogy közülük hányan szorulnának segélyre, azt nem tárták még fel a helyi tanácsok. A nyugdíjasok sem élnek azonban minden anyagi gondtól mentesen. Az 1800 forint nyugdíjatlaga alapul véve, nincs ok az elégedettségre, ugyanis a többség ennél jóval kevesebbet kap kézhez havonta. Jelenleg 1100 forint az elfogadott összeg, amely elég a létfenntartáshoz, sok helyre visz azonban ennél alacsonyabb nyugdíjat a postás.

Segítség — erőnk szerint

Érdekes jelenség: míg állandóan növekszik a nyugdíjasok, a járadékosok száma, ezzel párhuzamosan egyre többen részesülnek szociális segélyben. Az ok valószínűleg az, hogy még sokan nem tudnak nyugdíj jogosultságot szerezni egészségi állapotuk, egyéb körülményeik miatt, és nincs hozzátartozójuk sem.

A rendszeres szociális segély havi összege 870 forint. A térsz-járadék összege ennél is alacsonyabb, ezért a helyi tanácsok ezt 870 forintra egészítik ki. Ezeket az összegeket évente többször is rendkívüli segéllyel, esetenként 500 forinttal növelik.

A megyében jelenleg 31 napközi otthon 900 idős embernek nyújt lehetőséget a nappali gondozásra. Izléses, otthonos, kellemes környezetben tölthetik így a nap nagy részét.

Új forma a házi szociális gondozás, amely igazolta a létjogosultságát az előző években. Különösen a saját otthonukhoz ragaszkodó, de teljesen magányos emberek szorúlnak segítségükre. Munkakörülményeik azonban nagy áldozatot követelnek, hiszen a távoli tanyákat is járniuk kell. Ennek ellenére, bízva hivatástudatukban, fejleszteni kell ezt az ellátási

formát. Jó lenne, ha elérnénk, hogy minden olyan területen, ahol 200—300 idős ember él, dolgozzék egy főhivatású gondozón.

A szociális otthonok egykori híre ma sem kopott le teljesen. Hogy nem a legkedvezőbb, az visszavezethető a 11 megyei otthon állapotára is. Közülük 4 urasági kastély, 4 szeretetház, 2 egyházi épület, egy pedig határvérlaktanya volt egykor, tehát egész más rendeltetéssel készültek. A negyedik öt éves terv időszakában mindössze 20 helyet sikerült bővíteni az otthonokat. Mórhalmon újabb 30 idős ember elhelyezésére kínálkozik lehetőség, s csökkent a zsúfoltság — dicséretes társadalmi munkával — Óföldsékon.

A megyében 204 beutalási kérelmet tartanak nyilván, s közülük csupán ötvenen irányíthatók öregek szociális otthonába, a többiek elmebeteg intézetébe várják elhelyezésüket. Valamelyest enyhít a gondokon majd a talán jövőre elkészülő, ópusztaszeri, 120—140 személyes elmeszociális otthon. Az öregek háza — ilyen a szegedi garzonház — jelenleg a legnépzsűrűbb, és úgy tűnik, leghumánusabb ellátási forma.

Jelentős az a segítség, amelyet a szövetkezetek, vállalatok ajánlanak föl, vagy a népfőnt, a szakszervezet, a KISZ szervezte társadalmi munkaként a zsúfoltság csökkentésére, a korszerűsítésre. De nem kevés az a csaknem 100 millió forint sem, amelyet tavaly fordított az állam szociális ellátásra.

Az elmélet a tettekkel

A SZAB-székházban megtartott ülésen jelen voltak a megyei, a városi tanács képviselői is, akik ugyancsak jól ismerik a megye szociális ellátásával kapcsolatos gondokat. Mégis egyik legfőbb erénye az volt ennek a tudományos tanácskozásnak: az elmélet és a gyakorlat szakemberei együtt ültek le, hogy egyeztessék az igényeket és a lehetőségeket. A kutatók a jobb ellátás érdekében javaslatokat dolgoztak ki, amelyeket bizonyára nem hagyhatnak figyelmen kívül a tettek emberei, amikor a szociális gondoskodás fejlesztéséről döntenek.

Chikán Ágnes

Hol a rizs és a citrom? A gondok csak átmenetiek

Az ünnepre készülődve nemcsak az ajándékozás okoz gondot. Az üzletekben „elcsúszott” beszélgetésekből, az üzletvezetők panaszkodásából kitűnt, a lakosság aggodói a karácsonyi menü, a dísznövágásokhoz is bőven lesz rizs.

A citrom hasonlóképpen hiányelikké mostanában, noha a FÜSZERT az utolsó negyedére 70 vagonnal, 10 ezer 500 mázsát rendelt a népszerű délgyümölcsből. A szállítmányok sajnos késlekednek a jövő héten már az üzletekben is viszont láthatjuk a citromot. „C-vitamin ingóság” egyébként jól használhatóak a citrél levek melyek negyed- és egyliteres flakonokban kaphatók, valódi citromból készülnek, vitamintartalmuk az eredeti vel azonos, ízük is igen jó. A déligyümölcsök több fajtája, a narancs, a C-vitaminban különösen gazdag grapefruit, a mandarin majd minden élelmiszerüzletben bőven van, hamarosan — még az ünnepek előtt — nagyobb mennyiségű banán is kikerül boltokba.

Az ünnepre készülődve nemcsak az ajándékozás okoz gondot. Az üzletekben „elcsúszott” beszélgetésekből, az üzletvezetők panaszkodásából kitűnt, a lakosság aggodói a karácsonyi menü, a dísznövágásokhoz is bőven lesz rizs.

A citrom hasonlóképpen hiányelikké mostanában, noha a FÜSZERT az utolsó negyedére 70 vagonnal, 10 ezer 500 mázsát rendelt a népszerű délgyümölcsből. A szállítmányok sajnos késlekednek a jövő héten már az üzletekben is viszont láthatjuk a citromot. „C-vitamin ingóság” egyébként jól használhatóak a citrél levek melyek negyed- és egyliteres flakonokban kaphatók, valódi citromból készülnek, vitamintartalmuk az eredeti vel azonos, ízük is igen jó. A déligyümölcsök több fajtája, a narancs, a C-vitaminban különösen gazdag grapefruit, a mandarin majd minden élelmiszerüzletben bőven van, hamarosan — még az ünnepek előtt — nagyobb mennyiségű banán is kikerül boltokba.

T. L.